

УДК 355.02

DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2024-1-80/55-58>

Руснак Ю. І., кандидат юридичних наук

(0000-0002-1418-5793)

Стужук Ю. П.

(0009-0006-8017-9259)

Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України, Київ

Роль інформаційно-аналітичних підрозділів Збройних Сил України у відбитті збройної агресії РФ

Резюме. Стаття є дослідженням сутності інформаційно-аналітичних підрозділів Збройних Сил України в умовах відбиття агресії РФ. Розглянуто роль та функціональне призначення інформаційно-аналітичних підрозділів в управлінні військами, зокрема їх значимість у зборі та аналізі інформації. Визначено, що основні вимоги до інформаційно-аналітичної діяльності підрозділів ЗС України полягають у оперативності, організованості, творчості та ініціативності, а також плановості виконання поставлених завдань.

Ключові слова: інформаційно-аналітичне забезпечення; інформаційно-аналітичні підрозділи; військове управління; звітно-інформаційні документи.

Постановка проблеми. Аналіз внутрішньої інформаційної політики провідних держав з питань протидії загрозам, дозволяє виокремити проблемне питання стосовно інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів. До основних функцій інформаційно-аналітичних підрозділів (ІАП) варто віднести: збір та аналіз інформації, оцінка ситуації, інформаційна безпека, підтримка прийняття рішень та ін. Саме тому, ІАП Збройних Сил (ЗС) України відіграють важливу роль у забезпеченні оперативного виявлення та аналізу потенційних загроз, ефективної протидії інформаційній війні та підтримки стратегічного та тактичного планування застосування військ. Разом з тим, з урахуванням набутого досвіду ІАП в умовах відбиття агресії РФ були виявлені недоліки, які виникли внаслідок нераціонального розподілу завдань на пунктах управління та не володінням інформацією посадовими особами під час виконання завдань. Загальний аналіз показує, що важливим є визначення шляхів підвищення їхньої ефективності та адаптації до сучасних умов ведення війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження інформаційно-аналітичного забезпечення органів військового управління висвітлено в роботі [1]. Зокрема, проаналізовано сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів військового управління. Окреслено низку об'єктивних чинників, які ускладнюють здійснення інформаційно-аналітичної роботи. В роботі [2] розкрито особливості інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів Збройних Сил України в умовах воєнного стану. У роботі [3] розглянуто оперативність обробки інформації системою

інформаційно-аналітичного забезпечення. В контексті окресленого, питання інформаційно-аналітичного забезпечення займає вагоме місце. Утім, залишається малодослідженим системний аналіз ролі інформаційно-аналітичних підрозділів в умовах відбиття збройної агресії РФ, що і зумовлює актуальність обраної тематики.

Мета статті полягає в аналізі внутрішньої структури та функціональної спроможності інформаційно-аналітичних підрозділів ЗС України, з орієнтацією на їхню роль у контексті відбиття збройної агресії РФ.

Виклад основного матеріалу. Інформаційно-аналітична система ЗС України має на меті забезпечення оперативності, достовірності, доступності та конфіденційності інформації про стратегічне планування, військові операції та управління ресурсами в органах управління ЗС України, а також підвищення ефективності та досягнення якісно нового рівня прийняття рішень в системі управління ЗС України [3].

Інформаційно-аналітичне забезпечення (ІАЗ) – це процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб і реалізації посадових обов'язків командирами (начальниками) на основі формування та використання професійно та фахово орієнтованих інформаційних ресурсів. Метою ІАЗ є створення оптимальних сприятливих умов для прийняття командирами (начальниками) оптимальних, а в ідеалі – ефективних управлінських рішень згідно зі посадовими компетенціями [1].

Зміст поняття “інформаційно-аналітичне забезпечення” становлять дві взаємопов'язані складові:

- інформаційна: відносно самостійна діяльність спеціально підготовлених фахівців,

зайнятих пошуком, відбором, обробленням, накопиченням, узагальненням і збереженням даних (*перший етап* інформаційно-аналітичного забезпечення у системі управління);

- аналітична: виробництво спеціально підготовленими фахівцями на підставі наявних даних і складних розумових процесів нового знання щодо явища або події, що вивчається, досліджується тощо (*другий етап* інформаційно-аналітичного забезпечення у системі управління) [4].

Специфіка ІАЗ пов'язана з обробкою величезних обсягів даних, а саме: сортування, класифікація, доповнення, порівняння, аналіз інформації у формах, зручних для розуміння кінцевому користувачу; систематизація зібраних матеріалів шляхом виділення фактичних даних, що стають підґрунтям для певних висновків [5].

На теперішній час в оперативному угрупованні військ (ОУВ) в умовах відбиття широкомасштабної збройної агресії РФ проти України завдання з ІАЗ виконують ІАП (центри, відділи, групи).

Інформаційно-аналітичний підрозділ (ІАП) ЗС України – структурний підрозділ органу військового управління ЗС України, призначений для інформаційно-аналітичного забезпечення його діяльності (аналізу обстановки навколо та в районах виконання завдань військами (силами), прогнозування (моделювання варіантів) її розвитку (ситуацій, подій у відповідній сфері) в інтересах планування застосування військ (сил) [6].

Питання застосування за призначенням ІАП для прийняття управлінських рішень є особливо актуальним на сучасному етапі діяльності ЗС України, оскільки динамічність та складність сучасних воєнно-політичних умов вимагають точного аналізу великих обсягів інформації для розробки стратегій, що ґрунтуються на об'єктивних даних, та оперативного управління в реальному часі. ІАП у своїй діяльності керується наказами і директивами Міністерства оборони України, наказами, директивами і розпорядженнями начальника Генерального штабу ЗС України, наказами і розпорядженнями керівника та начальника штабу органу військового управління.

В період дії воєнного стану кожного дня ІАП ЗС України готують звіти про застосування військ в умовах відбиття агресії РФ, складають прогнози, які кожного дня вносять корективи в оглядові довідки. Це досить складна та кропітка праця, яка

потребує великого збору первинної інформації та подальшої її обробки [2].

Кожна посадова особа ІАП виконує завдання з інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД) на робочому місці, обладнаному комплексом технічних засобів, які призначені для одержання, накопичення, зберігання, обробки та передачі даних на пункті управління (ПУ). Цей комплекс утворює технічне забезпечення ОУВ, до якого належать: електронні обчислювальні машини, засоби підготовки даних на машинних носіях, засоби збирання і реєстрації інформації, канали обміну даними, засоби накопичення і збереження даних та видачі інформації. Наприклад, на ОКП угруповання військ розгортають інформаційно-аналітичний відділ (далі – ІАВ).

ІАВ (штатна чисельність – 7 осіб), є структурним підрозділом Центру управління та оповіщення ОКП ОУВ. В його склад входять дві групи: група підготовки звітно-інформаційних документів (начальник групи та два старших офіцера) і група збору інформації та відображення бойових дій (начальник групи та два старших офіцера).

Основними завданнями групи підготовки звітно-інформаційних документів ІАВ є:

узагальнення поточної інформації та відомостей, які містяться у донесеннях (зведеннях), що надходять з підпорядкованих та взаємодіючих органів (пунктів) військового управління, частин безпосереднього підпорядкування та інших складових сектору безпеки та оборони;

дотримання термінів надання звітних документів у суворій відповідності до Табелю термінових донесень Збройних Сил України, в частині що стосується;

постійний обмін поточною інформацією між структурними підрозділами ОКП ОУВ (черговими структурних підрозділів ОКП ОУВ) за напрямками діяльності;

інформаційне забезпечення діяльності керівного складу ОУВ, в частині що стосується.

Основними завданнями групи збору інформації та відображення бойових дій ІАВ є:

відпрацювання донесення про бойовий та чисельний склад угруповання військ (сил) у відповідності до Табелю термінових донесень Збройних Сил України;

підготовка інформаційно-довідкових матеріалів (опрацювання статистичних даних щодо обстрілів позицій ЗС України з боку

противника, втрат та травмувань особового об'єднаних сил, випадків обстрілів населених пунктів та обстрілів в межах ділянок розведення);

систематизація інформації, наповнення та актуалізація бази даних відомостей про ведення операцій ОУВ, в частині, що стосується обстрілів позицій ЗС України з боку противника, втрат та травмувань особового складу ОУВ, випадків обстрілів населених пунктів та обстрілів у районі виконання завдання ОУВ;

підготовка презентаційних матеріалів під час зустрічей керівного складу ОУВ з керівництвом держави та іноземними делегаціями (за вимогою).

Така структура була створена після переходу Збройних Сил України на структуру за стандартами НАТО. З метою забезпечення цілодобового чергування інформаційно-аналітичним відділом у складі структурних підрозділів ОКП, було організовано чергування у складі чергової зміни ІАВ. До зміни входить: старший черговий зміни та офіцер чергової зміни.

За результатами аналізу діяльності ІАП ОУВ під час виконання завдань щодо відбиття широкомасштабної збройної агресії РФ проти України, а також під час проведення заходів оперативної підготовки можна зробити висновки, що переважно всі недоліки в роботі ІАП здебільшого були спричинені нераціональним розподілом завдань на пунктах управління, не володінням інформацією посадовими особами під час виконання завдань, які не враховували раптові зміни в обстановці, що склалася.

Вимоги, які висувуються до аналітичної роботи пов'язані із спроможностями особового складу підрозділів ІАП, який повинен якісно виконувати поставлені завдання відповідно до своїх функціональних обов'язків. Тому офіцери ІАП повинні володіти певними знаннями (мати досвід у виконанні завдань, пов'язаних з ІАД). Так, для якісного виконання поставлених завдань особовому складу ІАП ОУВ необхідно знати [7]:

сутність інформаційної діяльності, роль і місце інформаційно-аналітичної роботи (ІАР) в цьому процесі;

теоретичні положення щодо організації збору інформації;

призначення, структури та можливості підрозділів військової частини, ОВУ, а також ІАП, які функціонують в їх складі;

теоретичні положення щодо обробки інформації;

можливі проблеми в процесі обробки інформації та шляхи їх подолання, теоретичні

положення прогнозування обстановки (ситуації) в ІАР, рівні достовірності в ІАР;

порядок та принципи розробки інформаційно-аналітичних (інформаційних та довідкових) документів та їх форми;

порядок взаємодії з підрозділами, частинам, органами місцевого управління та державної влади з питань ІАЗ діяльності військової частини (ОВУ);

вимоги і порядок здійснення скритого управління військами, охорони державної таємниці, технічного захисту інформації та протидії технічним розвідкам;

особливості побудови та функціонування сучасних засобів масової комунікації, канали поширення інформації;

методики збору, обробки та розповсюдження інформації в мережі Інтернет та засобах масової комунікації;

методи захисту власних інформаційних ресурсів від деструктивного впливу в комп'ютерних мережах;

основи автоматизованого інтелектуального аналізу даних;

порядок експлуатації програмних та апаратних засобів ІАЗ;

методики оцінювання якості інформаційних документів;

іноземні мови.

Враховуючи те, що ІАД підрозділів ЗС України є невід'ємною складовою роботи ОВУ, яка повинна відповідати таким вимогам як: цілеспрямованість, передбачення та прогнозування, організованість і оперативність, творчість та ініціативність, точність і ретельність, постійний взаємозв'язок з ОВУ вищого рівня та військами можна визначити, що *основні вимоги* до ІАД підрозділів ЗС України полягають у:

- організованості, яка полягає у чіткому розподілі функціональних обов'язків особового складу ІАП, виконання ним тільки завдань за призначенням, які забезпечують зосередження зусиль ОВУ на проведення дій, заходів, від яких залежить досягнення мети операції (бойових дій);

- плановості виконання поставлених завдань, підтримання постійного зв'язку під час виконання завдань з іншими ОВУ та правильних взаємовідносин між вищим та підпорядкованими ОВУ;

- оперативності (своєчасне виявлення, оцінювання змін обстановки та визначення перспектив її розвитку для оперативного реагування на них).

- творчості та ініціативності (впровадження найбільш доцільних способів виконання завдань, вдосконаленні методів

роботи відповідно до поставлених завдань та умов обстановки);

- точності і ретельності – виконання завдань у встановлені терміни, якісно і в повному обсязі відповідно до наказів, директив, розпоряджень вищого ОВУ, рішень командувача, з урахуванням об'єктивної оцінки обстановки, що склалася, а також своєчасному та якісному розробленні оперативних (бойових) документів.

Висновки. Отже, роль інформаційно-аналітичного забезпечення полягає у виробленні аналітично обґрунтованих та документованих інформаційних продуктів, котрі надаються для прийняття управлінських рішень. В результаті дослідження структури і функціональної спроможності інформаційно-аналітичних підрозділів Збройних Сил України виявлено їхню важливість у контексті відбиття агресії російської федерації. Оптимальна організація та постійне вдосконалення цих підрозділів є вирішальними для ефективної реакції на сучасні загрози.

Подальші дослідження за цією тематикою полягають в дослідженні питання в застосуванні спеціалізованого програмного забезпечення на основі сучасних інформаційних технологій, що дозволять автоматизувати деякі завдання інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів Збройних сил України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакуменко Р. Інформаційно-аналітичне забезпечення органів військового управління: стан, проблеми та підготовка фахівців // Військова освіта. 2019. № 1. С. 8–16.
2. Кандуєв Д.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення підрозділів Збройних Сил України в умовах воєнного стану в Україні // Juris Europensis Scientia. Випуск 2, 2023. С. 92-95.
3. Крайнов О.В., Грозовський Р.І. Методика оцінки оперативності обробки інформації системою інформаційно-аналітичного забезпечення органу військового управління // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони, 2019. С. 147-150.
4. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.- ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.
5. Міхєєв Ю.І., Павленко М.М., Савчук В.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення підрозділів Збройних Сил України в національному сегменті кіберпростору // Тези доповідей III Всеукраїнської науково-технічної конференції “Комп’ютерні технології: інновації, проблеми, рішення”, м. Житомир, 26 – 27 листопада 2020 р. Житомир: Житомирська політехніка, 2020. С. 31-32.
6. Застосування інформаційних технологій та інновацій у воєнній сфері : навч. посіб. / [В. В. Машталір, С. А. Микусь та ін.]. Київ : НУОУ, 2023. 272 с.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року “Про Державну програму розвитку Збройних Сил України на період до 2020 року” : Указ Президента України від 22 березня 2017 року № 73/2017. Офіційний вісник України. 2017. № 27, С. 11, Ст. 773, код акту 85374/2017 (дата звернення 02.12.2023).

Стаття надійшла до редакційної колегії 05.01.2024

The role of information and analytical units of the Armed Forces of Ukraine in repelling the armed aggression of the Russian Federation

Annotation

The article is a study of the essence of the information and analytical units of the Armed Forces of Ukraine in the context of repulsing Russian aggression. The role and functional purpose of information and analytical units in the management of troops, in particular, their importance in collecting and analyzing information, are considered.

Information-analytical support is the process of creating optimal conditions for meeting information needs and fulfilling official duties by commanders (chiefs) through the formation and use of professionally and professionally oriented information resources. The purpose of IAS is to create optimal favorable conditions for commanders (chiefs) to make optimal, and ideally, effective command and control decisions in accordance with their official competencies.

The content of the concept of "information and analytical support" consists of two interrelated components:

- information: relatively independent activity of specially trained specialists engaged in search, selection, processing, accumulation, generalization and storage of data (*the first stage* of information and analytical support in the command and control system);

- analytical: production by specially trained specialists on the basis of available data and complex mental processes of new knowledge about the phenomenon or event being studied, researched, etc. (*the second stage* of information and analytical support in the command and control system).

It is determined that the main requirements for the information and analytical activities of the units of the Armed Forces of Ukraine are efficiency, organization, creativity and initiative, as well as the planned implementation of tasks.

Keywords: information and analytical support; information and analytical units; military command and control; reporting and information documents.